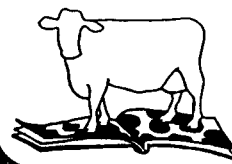

שונות ומשונות

פינת הלשון

Agenda - Legenda - Credenda

לדיון בפרטים שונים ואולי אף לביצועים. אז יש גם legenda הגזורה מן השורש הרומי legere=לקרוא. נכון, מבחינה דקדוקית טהורה זה נשמע דומה. אלא, שהמובן שונה לחלוטין. אמנם, באנגלית ושפות אירופיות נוספות משתמשים במילה legend גם בתור כיתוב, הסבר לתמונה בעתון או בתור כיתוב והסבר למפות וכדומה. אבל בדרך כלל אנו מבינים legenda כמו סיפור או אוסף אגדות מן העבר שאין לגביהם עדויות היסטוריות, אך הן מקובלות בקרב העם וזה מעניין, בהחלט שווה קריאה.

צמוד לאותו ערך במילון ובסטר האנגלי הגדול (4.750 ק"ג של ספר) אנו מוצאים עוד הטיית פועל בצליל דומה: credenda, מן השורש credere=להאמין, הרוצה לומר דברים או תופעות או מעשים שיש להאמין בהם. אולי אפשר לקצר ולסכם כך:

agenda = things to be done

legenda = stories to be read

credenda = things to be believed

בחוברת 279 של "משק הבקר והחלב" כבר טיפלנו באופן יסודי למדי במונח 'רפורמה' ומובניו השונים והמחייבים. הפעם נתקלנו במונח AGENDA 2000, ובכלל משתמשים די הרבה במילה הלועזית Agenda. לא יכולתי להתאפק וחיפשתי מניין זה צמח המונח השגור בפי כלכלנים ופוליטיקאים וכל מי שרוצה להשוויץ קצת עם הלועזית – אז גם אני, בא לי ככה.

מקורה הלשוני של agenda בשם הפועל הרומי agere=לפעול. מכאן גם אקציה=action=פעולה, סוכן=agent וסוכנות=agency וכן הלאה עד לריאקציה, הווה אומר פעולת-נגד. agenda הרומית בעצם היא שם עצם ברבים של agendum ובתור כזה רוצה לומר דברים שיש לעשותם, מעין סדר פעולות. בדומה, נוהגים לכנות agenda אפילו לוח זמנים או פנקס תזכורת לישיבות חשובות ואחרות, לוח זמנים

דברים שיש לעשותם

סיפורים שיש לקרואם

דברים שיש להאמין

לאחר שקראנו כה הרבה על הכוונות לרפורמה והתחלנו להאמין בנחיצותה, אולי הגיע תורה של הרפורמה לביצועה המושכל – ולא, נישאר עם הסיפור והאמונה בחשיבותו ועשייה תכליתית אין.

מרדכי מלען

21 במרץ, 1999

לכבוד
האקדמיה ללשון עברית

שלום רב!

לאחרונה התעורר ויכוח בקרב מטפחים וגנטיקאים, באשר למונח הנכון למקביל האנגלי Predictable Transmission Ability = PTA.

במשך שנים היה נהוג להשתמש במונח העברי אומדן הורשה = א"ה, עד שלאחרונה היה מי שטען שיש לומר אומדן תורשה = א"ת.

הכוונה היא איננה למטען התורשתי כשלעצמו המאפיין בעל-חיים מסויים (heredity), כי אם לאומדן של אותו מכלול תכונות, כמותיות ואחרות, שהפרה במקרה שלנו עשויה להוריש לצאצאיה.

הלוא שם העצם הנגזר מן הפועל להוריש (בנין הפעיל של ירש) צריך להיות הורשה – דוגמת הודעה, הוצאה, הוספה שכולן מראות על פעולה – בעוד תודעה, תוצאה, תוספת וכדומה מראות על דבר או מצב קיים ומוגדר.

יען כי אנו עומדים לפני הפרסום השנתי של תוצאות הטיפוח למאפייניו השונים, נבקשכם להאיר עינינו בדון ולהודיענו בהקדם, לבל נטעה ונמשיך לטעות.

בתודה מראש בברכת חג פסח שמח

מרדכי מלען

עורך "משק הבקר והחלב"

האקדמיה ללשון העברית

קריית האוניברסיטה העברית, גבעת רם, ירושלים

ט"ז באייר תשנ"ט
2 במאי 1999

לכבוד
מר מרדכי מלען
עורך "משק הבקר והחלב"

מס' פקס: 06-6279700

שלום רב,

כאמור במכתבי הקודם מיום 29 באפריל 1999, הפניתי את שאלתך אל פרופ' נתן צתרי ששימש יושב ראש הוועדה למונחי המיקרוביולוגיה.

תשובתו מאשרת את אשר כתבתי לך: בוודאי אין להשתמש במונח "תורשה". לדבריו, אם המונח "אומדן הורשה" משמש – אין כל סיבה לשנותו.

בכבוד רב,

רונית גדיש

המזכירות המדעית